

Tantsud maal ja linnuteel

“Inimene võib kaduda, aga energia, mille ta õhku paiskab, on igavene,” lausub lavastaja ja koreograaf Teet Kask (53). “See on nagu tähtede valgus, mis liigub läbi aja.”

TEEDU LÜHIPORTREE

Teet on Sindist pärit maailmakodanik, kelle tantsijakarjäär algas Eesti Rahvusballetis. Ta on töötanud Rootsi Kuningliku Balleti, Norra Rahvusballeti, Gruusia Riikliku Balleti, Balletto di Milano jt juures ning läbinud koreograafia magistriõpingud Londonis. Töises plaanis näeb Teedu pikas CVs ballettide ja ooperite kõrval filme, festivale, reklaame, telesaateid ja mõndagi muud. Eesti publikule esitles ta viimati ballette "Louis XIV - kuningas Päike" ja "Kuldne tempel". Tulevases Tallinna Muusika- ja Balletikoolis saab Teedust balleti ja kaasaegse tantsu loovjuht. Teedul on kolm last, teda köidavad lisaks tantsule fotograafia ja joonistamine.

SUHTLEME IGA PÄEV KAHE RUUMIGA, MIDA TEINETEISEST ERALDAB NAHK.

Kõik, mis toimub inimese sees, on mikrokosmos, ja kõik, mis toimub temast väljaspool, on suur kosmos. Lapsena tundsin kummalist ängi, kui vaatasin tähti: need tundusid nii kaugel ja suured, aga mina nii pisike, et muutusin kurvaks, mõeldes, kuidas ma kõigega suhestun. Murdepunkt saabus aastaid hiljem, kui olin palju iseendaga tegelenud - lugenud, arutlenud ja laval käinud. Korraga mõistsin, et mina ise koosnengi kosmosest ja olen osake sellest! Kutsun seda taju Linnutee-teadlikkuseks. Olen õppinud, et oma tundlikkust tuleb kaitsta. Lapsena võisin vaadata uut filmi ja öelda kohe: “Ma tean!”, sest tunnetasin hetkega ära, milline on selles loos inimsuhete kood. “Muidugi, Teet teab alati kõike,” narriti mind ning tasapisi pettusin inimestes. Kulus aastaid, et õppida uuesti teisi usaldama - ja usaldama ka iseennast, oma visioone ja otsuseid. Enam ei lase ma oma nurki maha sõita: muutun üha teadlikumaks sellest, et minu eksisteerimise mõte on kunstis. Maailma inimniidistikus on mul vastutus teha oma tööd.

KUI OSKAD KEHAKEELT LUGEDA, EI PEA INIMESEGA

Eesti Naine

38,39,40,41

Rahvusoper Estonia
Eesti Rahvusballett
Teater

RÄÄKIMAGI.

Näed sõnadeta ära, kes ta on ja mis ta sisemaailmas toimub. Vahel kuulen kedagi ütlemas, et ta ei oska tantsuetendust vaadata - stopp, mis mõttes ei oska? Kinos ei teki ju tunnet, et sa ei tea, kuidas filmi vaadata. Või kui istud suvel Pärnu rannas ja päike loojub, ei astu sulle ligi proua, käes menüü, et näete, nüüd pakume päikeseloojangut! Hetke ilu tunneb inimene igal juhul ära ja sama kehtib kehakeele puhul. Ilu ei saa luua tormates. Mõned aastad tagasi võttis minuga ühendust tuntud Eesti ettevõtte ja ütles, et nemad tahaks teha oma meeskonnale lavastuse, kus igaüks saaks kogeda, mis tunne on olla laval. Väga huvitav, ütlesin mina ja küsisin ajakava. Vastuseks sain, et lavastust on vaja järgmiseks nädalaks... Vabandust, aga sellist vastutust ei saa ma võtta. Kui külvad 1000 muruseemet, tulevad taimed mullast välja üsna samal ajal, aga mitte päriselt - samamoodi on inimesed veidi erinevas arengufaasis. Saalis, kus on 1000 inimest ja sina tantsijana üksinda laval, lähevad esimesed minutid publiku tunnetamisele. Alles siis saad häälestuda võimalikult nende lainele, et sõnum jõuaks õigesti kohale. Teha teatrit kiirustades? See on vastutustundetu! Balletti Louis XIVst hakkasin arutama Tõnu Õnnepaluga, kes kirjutas Louis' loo sõnadesse, rohkem kui poolteist aastat tagasi. Nautisin vestlusi Tõnuga tohutult! Ta räägib nii lihtsate sõnadega, aga milline sügavus on nende sõnade taga! Tõnu tuli lavaproovi, kui meil polnud veel valgust, kostüüme ega orkestrit. Istus vaikides, kuni proov sai läbi, aga siis läks ta suu muigvele ja ta ütles: nii huvitav, kuidas ideest on saanud reaalsus! Tema tekst ja ridadevaheline ruum muutusid füüsilise kehaga karakteriteks. Paljud küsivad, kuidas on Louis XIV Eestiga seotud. Ma vastan, et väga otseselt. Kui mõelda kasvõi rõivastele, siis kust said baltisakslased oma lõiked ja moed? Prantsusmaalt. Aga kes need rõivad valmis õmbles? Eesti talunaine. See, et oleme oma rahvariiete jaoks saanud inspiratsiooni Pariisi moemajast, pole utopia, vaid loogika. Kuid Louis' kõige suurem anne oli tunda ära andekaid inimesi. Iga tema liigutust saatis muusika - isegi siis, kui ta läks metsa jalutama, tagus keegi taustal trummi - ja iga Louis' tegu märkis gravüür või maal. Ta lõi võimalused, et inimeste anne saaks areneda, ja tegi seda ilmselt sellepärast, et sarnane tunneb sarnast - Louis ise oli väga andekas tantsija. Ta tantsis üle 90

rolli enam kui 40 balletis ja muidugi alati peaosas. Ballett oli tema jaoks võimu näitamise viis ja võimalus õukonda kontrollida. Ka kuninglik ooper on Louis' pärand! Mina olen sündinud Rahvusoper Estonias, kus ma tunnen iga lõhna, iga nurgatagust. Iial ei lähe mul meelest, et see maja, osa eestlaste identiteedist, on ehitatud tänu Eesti rahva annetustele - selle usaldusega pandi teatrile suur vastutus.

Louis, kes oli võimul 72 aastat, tahtis igal hommikul olla uuesti kindel, et teda armastatakse. Kell 8, kui tõmmati kardinad eest tema ametlikul voodil, pidi toas seisma õukondlaste jõuk, näitamaks kuningale rahva armastust ja pühendumust. Ma mõistan teda - ka teater on koht, kus ei saa kunagi olla lõpuni kindel, et rahvas täna armastab sind.

IGAÜKS ON UNIKAALNE, KUID TÕELISELT ISIKUPÄRASEKS MUUTUME SIIS, KUI MEIL ON LUBA KOGUDA KOGEMUSI.

Kui inimene unistab sellest, et ta oskab autoga sõita, siis oma unenäos ta juba oskabki - vahetab käike ja võtab kurve. Aga kui tuua talle päris auto koduukse ette, siis ta teab väga hästi, et ei saa sellega sõidetud, sest kogemus puudub.

Lavastus õitseb, kui selle ümber luuakse toetav õhkkond. Kui inimene ei saa loomeprotsessis teha ise otsuseid, et katsetada, milline tema mõte töötab ja milline mitte, kaotab ta kogemusi.

Kuid kunstniku käekiri kujunebki kogemuse tükikestest!

Päeva lõpus sõltun väga palju teistest - nagu Louis sõltus oma ministrist, vennast või armukestest -, sest kui keegi meeskonnas veab alt, on ohus kogu produktsioon. Selleks, et pindmised emotsioonid ei hakkaks mu otsuseid varjutama, pean olema tasakaalus. Ainult siis suudan olukorras, kui keegi paiskab mu peale sappi, kõigepealt temast inimesena aru saada - ja alles seejärel otsustada, et professionaalina, töötades etteantud ajaraamis, ma sellist käitumist ei aktsepteeri.

Teatris juhtub tihti, et inimest ja tema elukutset ei hoita lahus.

Näiteks alkoholismi puhul, mis on suur probleem - inimene helistab, et ta ei tule tööle, sest on haige, ja kõik teavad, miks ta tegelikult ei tule, aga ta on tore inimene, nii et asjal lastakse minna. Vabandust, aga kelle arvelt me nunnutame seda meest, kellel tegelikult on abi vaja? Tema kaasalohistamine vähendab ju ülejäanud meeskonna võimalusi.

KUNI SUL ON MILLEGI VASTU TÕSINE HUVI, POLE

RASKUSED PROBLEEM. Kristian Steinberg, kes lõi "Louis'le" kostüümid, elab Hiinas ega saanud, peamiselt pandeemia tõttu, Eestisse tulla. Kuid see ei takistanud tema tööd! Poolteist aastat tegime igal pühapäeval Zoomi-kõnesid, kus arutasime detailselt läbi kõik kostüümid. Katsusin Kristiani eest ise eri materjale, sest oma karjääri jooksul olen kokku puutunud sadade kostüümidega ja näinud, kuidas neid tehakse. See teema pakub mulle huvi: ka 2002. aastal Eurovisiooni tehes töötasin Aldo Järvisoo ja Tanel Veenrega käsikäes. Olen lavastanud New York Fashion Weekil ja kõndinud catwalk'il, et õppida midagi uut.

EGOISM POLE HALB. Oma sisemiste otsingute kaudu jõudsin budismini ja üks tekst, mis mind kõnetas, on ema Teresa ja dalailaama vaheline vestlus. Neilt küsiti: kuidas ma saaksin sisemiselt mõtestada egoismi? Mille peale ema Teresa vastas: mina olen väga suur egoist! Egoism võimaldab mul olla täpne, korrektne ja detailne, püsida fookuses - kõik selle nimel, et saadud tulemus ära anda.

Ka kunstnik on egoist. Tantsija teeb trenni ja vaatab enesekeskselt peeglisse selle hetke nimel, kui eesriie avaneb. Laval käimine on kanaliseerimine ja tantsija on nagu raadio, mille kõik jupikesed peavad olema hästi õlitatud, et kell 19 algaks saade. Räägi ükskõik kellega, kes midagi loob - kunstnikuga, kirjanikuga, tantsijaga -, ja nad ütlevad sulle, et nemad on lihtsalt vahendid. Et noote ei kirjuta helilooja, vaid neid kirjutatakse helilooja kaudu.

IMED ON OLEMAS. Olen näinud fantastilisi nägemusi seisundis, mis on magamise ja ärkamise vahepealne: kogenud lõhnu, värve ja näinud isegi majakonstruktsioone, millega tulevases elus kokku puutun.

Ühest nägemusest julgesin valjusti rääkida alles aastaid hiljem. Selles oli pimedus, millest kõigepealt valgustus välja mu profiil, aga siis liikus minu suunas valguspunkt, milles paistis valge lokkis juustega poiss. See poiss seisis minu poole seljaga ja tal olid tiivad seljas. Ma kõnetasin teda, ta pööras ennast ja nägin, et tal oli mõök ja kaarjatest tükkidest valge rüü. Küsisin: kes sa oled? Ja ta vastas: ma olen Miikael.

Ärgates tundsin külmavärinaid, kuid ei julgenud kellelegi oma nägemusest rääkida. Alles aastaid hiljem, kui töötasin Thbilisi ooperimajas, sain sõbraks ühe preestriga ja jutustasin talle, mida

olin näinud. Preester võttis mu käest kinni ja ütles lihtsalt: sinuga on kõik selge. Läks mõni päev mööda, kui sain kutse minna külla Gruusia patriarhile.

Temagi vaid vaatas mulle otsa ja ütles siis vene keeles - belõi, valge. Valge nagu ingel mu nägemuses! Patriarh pühitses mind ja kinkis mulle hõbedase käevõru. Kui hiljem Gruusias selle käevõruga ringi käisin, olin vapustatud inimeste suhtumisest: nad mõistsid kohe ja täpselt, milline ma inimesena olen. Gruusias nägin, et elu võib ollagi imede jada. Iga päev juhtus midagi, mis tundus uskumatu. Tahes-tahtmata mõistsin, et lääne ühiskonnas on midagi olulist jäänud kahe silma vahele. Oma hinge oleme teadlikult või tahtmatult vähe arendanud.

ME KÕIK VAJAME KOHTA, KUS SEISTA ISEENDAGA SILMITSI.

Hiina vanasõna ütleb, et kui sul on rohkem kui kolm asja, siis need asjad omavad sind. Kui nii, siis millel sa lubad ennast omada?

Aastaid tagasi ostsin Saaremaale talukoha ja mulle väga meeldivad sealsed hommikud. Need on nii vaiksed, et kõrvatrummid hakkavad valutama! Esimestel aastatel tegin vea ja niitsin muru liiga tihti. Nüüd tean, et ei tohi - muidu kaovad ka linnud ära.

Selle kohaga kerkis pinnale fantastiline lugu. Küla pealt küsides selgus, et talus elasid varem kolm õde, kes ei abiellunud ja pidasid oma suurt majapidamist ülal salaviinaga. Keset mu hoovi kasvab tohutu saarepuu ja selle juure all, reas nagu padrunid, leidsin sangaga savist viinapudelid.

Tubades oli kõik pilla-palla, justkui oleks keegi käinud midagi otsimas. Saingi teada, et legendi järgi on tallu peidetud varandus. Ka selle leidsin üles - laua topeltsahtlis oli karp kogu maailma müntidega alates Araabiast ja Hiinast. Nende väärtus polnud suur, aga mõelda, et kuidagi olid need vaskmündid sattunud Saaremaa tallu! Nagu ka Pariisi moeajakirjad 19. sajandi lõpust ja 20. algusest, Punase Risti abikotid New Yorgist või kirjavahetus Poolaga, kus, sain teada, oli tsaariajal Eesti rügement. Vot millised taluperenaised siin elasid.

Olen mõelnud, et tahaksin oma puisniidul lavastada Tšehhovi "Kolm õde" - seal on selleks just õige aura. Ja veel olen mõelnud, et teen oma rehielamu laudast tantsustuudio.

Põrandad on mul juba valmis ja uued aknad ees, aga see on vist

eluaegne projekt.
(Muigab.)

"See, et oleme oma rahvariiete jaoks saanud inspiratsiooni
PARIISI MOEMAJAST, pole utopia, vaid loogika."

"Kui oskad end märgata, oskad ka maailmaga suhestuda.
Suudan end tähele panna igas hingetõmbes."

Rõivas ja hõbeehe: Nino Chubinishvili. Balleti "Keres"
loomeperiood, 2018. aasta. Keskel Teet koos tantsija Andrea
Fabbriga. "Meil on vaja peegliks teist inimest, et saada kinnitust,
et oleme olemas. Kunst on valida enda ümber õigeid inimesi,
õigeid peegleid."

TEKST LIIS AUVÄÄRT / FOTOD ANNIKA METSLA, DIMA
CHIKVAIDZE / LIME STUDIO